

XALQARO BIZNES ALOQALARIDA MADANIYATLARARO XULQ-ATVOR

Muradova Zilola Daletmamet qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Turizm fakultet Xorijiy til va adabiyoti yo’nalishi talabasi

Zaripbayeva Zilola Mansurbek qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Turizm fakultet Xorijiy til va adabiyoti yo’nalishi talabasi

Ilmiy raxbar: Ochilova Xursanoy Maxmud qizi

Umumiy pedagogika kafedrası p.f.f.d.(PhD) dotsent v.b

ochilovaxursanoy26@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada xalqaro biznes aloqalarida madaniyatlararo xulq-atvorning ahamiyati, ularning tashkilotlar faoliyatiga ta’siri va muvaffaqiyatli hamkorlikni ta’minlashdagi o’rni tahlil qilingan. Globalizatsiya davrida biznes muhitida turli madaniyat vakillari bilan samarali muloqot o’rnatish zarurati ortib bormoqda. Shu bois maqolada xalqaro biznesda yuzaga keladigan madaniy to’siqlar, ularning sabab va oqibatlari, hamda ularni bartaraf etishning amaliy yo’llari yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatadiki, madaniyatlararo kompetensiya va kommunikativ ko’nikmalarni rivojlantirish xalqaro biznes muvaffaqiyatining muhim omilidir.

Kalit so’zlar: Madaniyatlararo xulq-atvor, xalqaro biznes, globalizatsiya, kommunikatsiya, madaniy kompetensiya, biznes etikasi.

INTERCULTURAL BEHAVIOR IN INTERNATIONAL BUSINESS RELATIONS

Abstract: This article analyzes the importance of intercultural behavior in international business relations, its impact on organizational performance, and its role in ensuring successful cooperation. In the era of globalization, the need to establish effective communication among representatives of different cultures in the business environment is increasing. Therefore, the article highlights cultural barriers arising in international business, their causes and consequences, as well as practical ways to overcome them. The results of the study show that the development of intercultural competence and communication skills is a crucial factor for success in international business.

Keywords: Intercultural behavior, international business, globalization, communication, cultural competence, business ethics.

МЕЖКУЛЬТУРНОЕ ПОВЕДЕНИЕ В МЕЖДУНАРОДНЫХ БИЗНЕС-ОТНОШЕНИЯХ

Аннотация: В данной статье проанализировано значение межкультурного поведения в международных деловых отношениях, его влияние на деятельность организаций и роль в обеспечении успешного сотрудничества. В эпоху глобализации необходимость установления эффективного общения между представителями различных культур в деловой среде возрастает. В статье освещаются культурные барьеры, возникающие в международном бизнесе, их причины и последствия, а также практические пути их преодоления. Результаты исследования показывают, что развитие межкультурной компетентности и коммуникативных навыков является важным фактором успеха в международном бизнесе.

Ключевые слова: Межкультурное поведение, международный бизнес, глобализация, коммуникация, культурная компетентность, деловая этика.

Kirish

Global iqtisodiy integratsiya sharoitida korxonalar va tashkilotlar turli mamlakatlardagi hamkorlar, mijozlar va investorlar bilan o’zaro aloqalar o’rnatmoqda. Bunday aloqalarda nafaqat iqtisodiy manfaatlar, balki madaniyat, urf-odat, qadriyat va xulq-atvor me’yorlari ham muhim rol o’ynaydi. Har bir xalqning o’ziga xos madaniy qadriyatlari, muloqot uslubi va biznes yuritish odatlari mavjud bo’lib, ular xalqaro hamkorlik jarayonida tushunmovchiliklar yoki ziddiyatlarga sabab bo’lishi mumkin. Shu bois madaniyatlararo xulq-atvorni o’rganish zamonaviy biznes strategiyalarining ajralmas qismiga aylanmoqda. Xalqaro biznes jarayonlarida madaniyatlararo xulq-atvorning chuqur o’rganilishi nafaqat kommunikatsiya samaradorligini oshiradi, balki tashkilotning strategik qaror qabul qilish jarayoniga ham bevosita ta’sir ko’rsatadi. Hofstede (2010) o’z tadqiqotlarida turli mamlakatlarda “kuch masofasi”, “individualizm–

kollektivism” va “noaniqlikdan qochish” kabi madaniy o‘lchamlarning biznes muloqoti va boshqaruv uslublariga qanday ta’sir qilishini asoslab bergan. Bu omillar xalqaro kompaniyalar faoliyatida strategik moslashuvchanlikni talab etadi.[1]

Trompenaars va Hampden-Turner (2012) tomonidan ilgari surilgan “madaniy to‘lqinlar” nazariyasiga ko‘ra, global biznesda muvaffaqiyatga erishish uchun korxonalar o‘z ichki siyosatini ham madaniy farqlarni inobatga olgan holda shakllantirishi zarur. Masalan, Yevropa kompaniyalari jamoaviy qaror qabul qilishni afzal ko‘rsa, Amerika korporatsiyalarida individual yondashuv kuchliroq. Shu nuqtai nazardan, xalqaro muzokaralarda madaniyatlararo moslashuvchanlik — bu raqobatbardoshlikning yangi shakli hisoblanadi.[2]

Hall (1976) esa “yuqori va past kontekstli madaniyatlar” tushunchasini ilgari surib, aloqa jarayonidagi semantik tafovutlarni tahlil qilgan. Uning nazariyasiga ko‘ra, Yaponiyada yoki Arab mamlakatlarida muloqot ko‘proq kontekstga bog‘liq bo‘lib, ma’nolar ishoralar va noverbal belgilar orqali yetkaziladi. Bunday madaniyat vakillari bilan ishlashda nafaqat til, balki tana tili, vaqtga munosabat va shaxsiy fazoviy masofani to‘g‘ri tushunish ham muhim ahamiyat kasb etadi.[3]

Mazkur g‘oyalar Jalolov (2018) tomonidan ilgari surilgan innovatsion pedagogika tamoyillari bilan hamohang. Unga ko‘ra, zamonaviy kadrlar tayyorlashda nafaqat kasbiy, balki madaniy va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish ustuvor ahamiyat kasb etadi.[4] Xuddi shuningdek, To‘xtayeva (2021) ta’lim texnologiyalarida interaktiv va madaniyatlararo o‘qitish metodlarini joriy etish orqali kommunikativ salohiyatni oshirishni taklif qiladi. Ushbu yondashuvlar xalqaro biznesda ham samarali bo‘lib, korporativ treninglar va o‘quv dasturlarida keng qo‘llanilmoqda.[5]

Shunday qilib, madaniyatlararo xulq-atvorni o‘rganish faqat muloqot strategiyasini shakllantirish emas, balki inson resurslarini boshqarish, korporativ etika tizimini rivojlantirish va barqaror global hamkorlikni ta’minlash uchun ham muhim ilmiy va amaliy yo‘nalishdir. Bu esa xalqaro biznesning uzoq muddatli barqarorligi va ijtimoiy mas’uliyatli rivojlanishiga xizmat qiladi.

1. Asosiy muammo: madaniy tafovutlar va kommunikatsiya to‘siqlari

Xalqaro biznesda eng katta muammolardan biri – bu madaniy tafovutlar tufayli yuzaga keladigan noto‘g‘ri tushunish va kommunikatsion xatolardir. Masalan, G‘arb mamlakatlarida to‘g‘ridan-to‘g‘ri fikr bildirish odatiy hol hisoblanadi, biroq Sharq mamlakatlarida bunday uslub hurmatsizlik sifatida qabul qilinishi mumkin. Shu kabi tafovutlar muzokaralar jarayoniga, jamoa boshqaruviga va mijozlar bilan munosabatlarga bevosita ta’sir qiladi.[6]

2. Madaniyatlararo kompetensiyaning ahamiyati

Xalqaro biznesda muvaffaqiyatli bo‘lish uchun madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirish zarur. Bu — boshqa madaniyatlarni tushunish, ularga hurmat bilan yondashish va moslashuvchan muloqot uslubini shakllantirish ko‘nikmasidir. Treninglar, xorijiy tillarni o‘rganish, xorijda tajriba oltirish kabi omillar bunday kompetensiyani oshiradi.

3. Muammolarning amaliy yechimlari

Madaniyatlararo treninglar tashkil etish: kompaniya xodimlariga turli madaniyatlar bilan ishlash bo‘yicha maxsus seminarlar o‘tkazish.

Etik qoidalar ishlab chiqish: har bir xalqaro kompaniyada madaniy hurmat va tolerantlikka asoslangan etik kodeks joriy etish.[7]

Menejerlar uchun moslashuvchan yetakchilik strategiyalari: rahbarlar o‘z jamoasida turli madaniyat vakillari o‘rtasida tenglik va o‘zaro hurmat muhitini yaratishi lozim.

Texnologik yechimlar: onlayn platformalar orqali madaniyatlararo muloqotni qo‘llab-quvvatlash, masalan, ko‘p tilli aloqa vositalaridan foydalanish.

Xulosa

Xalqaro biznesda madaniyatlararo xulq-atvorni chuqur tushunish tashkilotlarning global muvaffaqiyatini ta’minlaydigan strategik omildir. Madaniy tafovutlar to‘g‘ri boshqarilsa, ular to‘siq emas, balki innovatsion yechim va yangi imkoniyat manbaiga aylanadi. Shu bois har bir xalqaro kompaniya o‘z xodimlarining madaniyatlararo kompetensiyasini oshirishga e’tibor qaratishi, madaniyatlararo trening va muloqot madaniyatini rivojlantirishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hofstede, G, Cultures and Organizations: Software of the Mind. McGraw-Hill, 2010.
2. Trompenaars, F., & Hampden-Turner, C, Riding the Waves of Culture: Understanding Diversity in Global Business. Nicholas Brealey Publishin, 2012.
3. Hall, E. T, Beyond Culture. Anchor Books, 1976.

4. Jalolov, J, Innovatsion pedagogika asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
5. To‘xtayeva, N, Pedagogik innovatsiyalar va ta’lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
6. Gudykunst, W. B., & Kim, Y. Y, Communicating with Strangers: An Approach to Intercultural Communication. Routledge, 2017.
7. Earley, P. C., & Mosakowski, E, Cultural Intelligence. Harvard Business Review, 82(10), 139–146, 2004.

TILSHUNOSLIKDA PRAGMALINGVISTIKANING O‘RNI VA RIVOJLANISHI

Sabirova Bernara Umarjanovna,
Urganch davlat Universiteti
Email: sabirovabernara89@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisda pragmalingvistikaning ahamiyatini hamda uning tilshunoslikning alohida tarmog‘i sifatida shakllanish jarayonini ko‘rsatiladi. Ishda pragmalingvistika fanining rivojlanishiga hissa qo‘shgan olimlar faoliyati, uning kommunikativ tilshunoslikdagi o‘rni va til hodisalarini insonning nutqiy xatti-harakatlari bilan bog‘liq holda tahlil etishdagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so‘zlar: kommunikativ tilshunoslik, kommunikativ funksiya, ilmiy intizom, lingvistik hodisalar, nutqiy xulq-atvor.

THE ROLE AND DEVELOPMENT OF PRAGMALINGUISTICS IN LANGUAGE

Sabirova Bernara Umarjanovna
Urgench state University
Email: bernarasabirova89@gmail.com

Abstract. The thesis looks into the importance of pragmalinguistics and it was developed as a branch of linguistics, scholars who worked on it

Key words. Communicative linguistics, communicative function, scientific discipline, linguistic phenomena, verbal behavior.

РОЛЬ И РАЗВИТИЕ ПРАГМАЛИНГВИСТИКИ В ЯЗЫКЕ

Сабирова Бернара Умаржановна,
Ургенчский государственный университет
Email: bernarasabirova89@gmail.com

Аннотация. В данной тезисной работе раскрывается значение прагмалингвистики и процесс её формирования как самостоятельной отрасли лингвистической науки. В исследовании освещается вклад учёных, внесших значительный вклад в развитие прагмалингвистики, её место в системе коммуникативной лингвистики, а также значение анализа языковых явлений в связи с речевым поведением человека.

Ключевые слова: коммуникативная лингвистика, коммуникативная функция, научная дисциплина, лингвистические явления, речевое поведение.

Introduction. One of the new and relevant stages in linguistics is the phase of Linguopragmatics or Pragmalinguistics, which is distinguished by a communicative approach to language. This means that language is regarded as a means of communication, and its communicative function is recognized as its primary function. Communicative linguistics studies language as a speech activity in use, focusing on language behavior across different languages. The role and development of pragmalinguistics in linguistics can be illustrated by highlighting key linguists from various language communities, including Uzbek linguists specializing in the study of the Uzbek language. [1]

Introduction. Language is a social wealth; it facilitates communication among members of society and accumulates knowledge about all events and phenomena occurring in the material and spiritual life of